

Vruchtbaar gesprek op gang brengen



Frank Kalshoven en Kees Kraaijeveld, oprichters van De ArgumentenFabriek, lieten zich inspireren door de kaart van de Londense metro om hun ideaal te realiseren: het inzichtelijk maken van complexe problemen door het visualiseren van argumentaties. Ze bedachten De Argumentenkaart.

Tekst Yvonne van der Heijden / Foto Taco Anema

Voordat je met elkaar van mening kunt gaan verschillen, moet je eerst alle relevante argumenten over een onderwerp verzameld hebben. Vanuit die overtuiging hebben Kalshoven (econoom) en Kraaijeveld (filosoof en psycholoog), beiden met een journalistieke achtergrond, een methode ontwikkeld om denkprocessen te structureren.

Kalshoven: 'We hebben gezocht naar een manier om de argumenten op een aantrekkelijke en inzichtelijke manier te presenteren. Eind 2005 legden we de link met de metrokaart van Londen die ooit is ontworpen door een elektrotechnicus. **Toen wisten we dat wij een soort metrokaart wilden maken met argumenten.'**

Een argumentenkaart moet voldoen aan strenge regels. Allereerst moet er een helder geformuleerde centrale

vraag zijn. Ten tweede mag de kaart uitsluitend antwoorden op die vraag bevatten. En verder moet de argumentatie duidelijk zijn ingedeeld naar inhoud of, zoals bij de kaarten voor VB, naar belanghebbenden.

Het onderwerp doet er niet toe voor de inmiddels twintig medewerkers van De ArgumentenFabriek. 'We hebben De Argumentenkaart al toegepast op van alles en nog wat. Kernenergie, het Nieuwe Leren en verhoging van de AOW-leeftijd zijn enkele voorbeelden om de breedte van ons werkterrein aan te geven', aldus Kalshoven.

Het verzamelen van informatie gaat via meerdere denksessies van drie uur met deskundigen die de klant aanwijst. Kalshoven beschrijft de werkwijze: 'Wij trekken alle informatie die zij in hun hoofd

hebben eruit door hen op een systematische manier uit te vragen. Voor VB hebben wij met deskundigen gesproken in groepen van acht tot tien mensen, onder hen pensioenbestuurders en sociale partners.

De argumenten van de deskundigen vormen de ruwe opbrengst die wij ordenen, herformuleren en clusteren tot een strak en logisch verhaal.'

Voor VB zijn bij vijf onderwerpen de argumenten in kaart gebracht. Steeds vanuit het gezichtspunt van de belanghebbenden, in dit geval deelnemers, werkgevers en gepensioneerden. Het verlagen van de franchise met gelijktijdige verlaging van het opbouwpercentage is een van de onderwerpen. De kaarten met alle opties die de belanghebbenden kunnen overwegen, gaan in een verzamelband op A3-formaat. Kalshoven: 'Het blijft fascinerend dat de inhoud van een heel boek past in één plaatje op een A3-tje. Voor de discussie over veranderingen in de pensioenen is op vijf thema's nu al veel denkwerk verricht. Ons doel is een zo vruchtbaar mogelijk gesprek op gang te brengen.'

In veel pensioenregelingen ontbreekt een bepaling over hoe wordt omgegaan met veranderingen in de levensverwachting. Het gaat dan met name om de vraag wie de rekening betaalt als mensen langer blijken te leven, dan waarmee in de berekeningen rekening is gehouden. Dat dit een actueel probleem is, blijkt uit de nieuwe prognoses over de stijgende levensverwachting die het CBS in 2009 heeft gepubliceerd. Bij een herziening van het pensioencontract is dit dus een van de onderdelen die zal moeten worden besproken.

Op deze Argumentenkaart is dit vraagstuk benaderd vanuit de gedachte dat de rekening voor de stijgende levensverwachting wordt betaald door de actieve deelnemers. En wat de argumenten voor en tegen die benaderingswijze zijn voor deelnemers, werkgevers en gepensioneerden.

* Wat wordt hier verstaan onder de kosten van een onverwachte stijging van de levensverwachting?

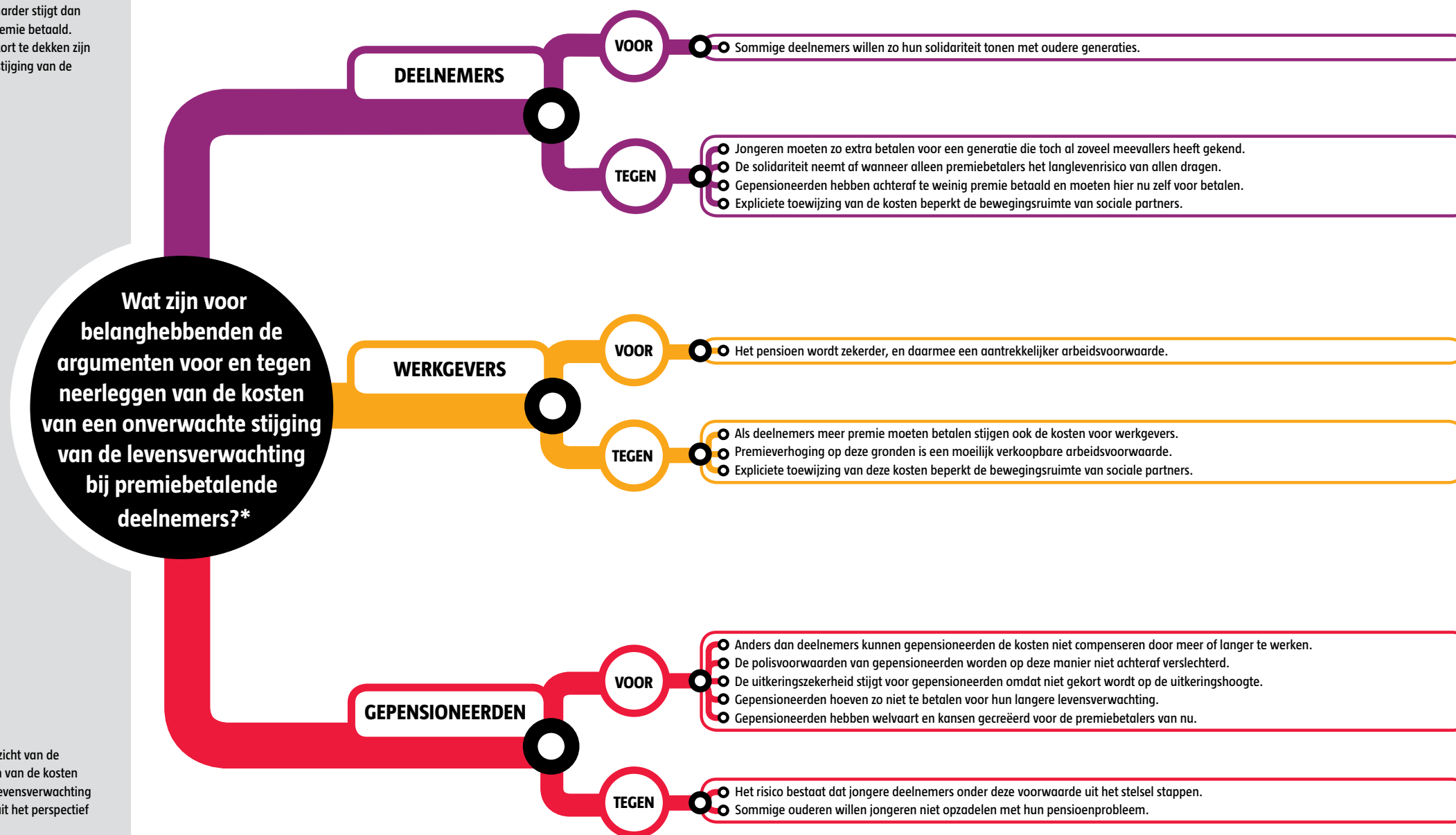
- In de berekening van de premie wordt rekening gehouden met de stijgende levensverwachting.
- Wanneer de levensverwachting harder stijgt dan verwacht, is effectief te weinig premie betaald.
- Het benodigde bedrag om dit tekort te dekken zijn de kosten van een onverwachte stijging van de levensverwachting.

Deze Argumentenkaart biedt een overzicht van de argumenten voor en tegen neerleggen van de kosten van een onverwachte stijging van de levensverwachting bij premiebetalende deelnemers, vanuit het perspectief van de belanghebbenden.

Deze kaart is tot stand gekomen op basis van literatuur-onderzoek en denksessies met medewerkers van de Vereniging van Bedrijfstakpensioenfondsen en bestuurders van bedrijfstakpensioenfondsen.

Met dank aan alle deelnemers voor hun denkwerk.

ARGUMENTENKAART LEVENSV ERWACHTING





Gestructureerd de discussie aangaan

‘Wij willen beslissers ondersteunen zonder op hun stoel te gaan zitten’, zegt manager Beleid en plaatsvervangend directeur Leny van der Heiden van VB. VB heeft daarvoor De ArgumentenFabriek ingeschakeld, die complexe vraagstukken overzichtelijk in schema’s weet samen te vatten via de zelfontwikkelde methode De Argumentenkaart (zie pagina’s hiervoor).

Tekst Yvonne van der Heijden / Foto John Thuring

Van der Heiden: ‘Het pensioenstelsel staat onder druk. Overal zullen de rapporten van de commissie-Goudswaard (met een analyse van de toekomstbestendigheid van de aanvullende pensioenen) en van de commissie-Frijns (het onderzoek naar beleggingsbeleid en risicobeheer) worden bediscussieerd. Met de twee feitenkaarten en vijf argumentenkaarten die zijn geproduceerd, kunnen partijen gestructureerd de discussie aangaan over alle elementen van een pensioenregeling. Bovendien kunnen ze de kaarten gebruiken bij raadpleging van hun achterban.’

De hoed en de rand

In één adem laat Van der Heiden erop volgen dat VB niet streeft naar één uniforme pensioenregeling. ‘Het verschil in de sectoren is daarvoor te

groot. Bovendien is er geen noodzaak. Er bestaat tenslotte ook niet één cao’, stelt ze met nadruk. Daar komt bij dat pensioenfondsbesturen formeel niet gaan over de inhoud van pensioenregelingen. Dat is een zaak van sociale partners. Van der Heiden: ‘Wat VB met het uitbrengen van feiten- en argumentenkaarten voor ogen heeft, is een bijdrage te leveren aan een ordelijke en gestructureerde pensioendiscussie, een discussie die onvermijdelijk is. Het past ook in een van de aanbevelingen van de commissie-Frijns dat bestuurders inhoudelijk hun verantwoordelijkheid moeten kunnen waarmaken door van de hoed en de rand te weten.’

Door de bril van

VB heeft De ArgumentenFabriek gevraagd eerst het pensioenvraag-

stuk te ontrafelen. Daarbij is in kaart gebracht welke elementen van belang zijn in het huidige pensioencontract. ‘Waar je zoal aan moet denken? Hoeveel fondsen hebben een middelloonregeling? Hoe zit het met opbouwpercentages? Vindt indexatie plaats? Dat soort feiten waar niets aan te veranderen is. In een discussie is het handig als iedereen dat bij de hand heeft’, licht Van der Heiden toe. **Vervolgens is geïnventariseerd wat mogelijke nieuwe elementen zijn van een toekomstig pensioencontract**, zoals bijvoorbeeld wijzigingen in de levensverwachting. ‘Het gaat dan om welke knoppen je hebt om veranderingen in regelingen aan te brengen. Er is gekeken door de bril van de deelnemers, de werkgevers en de gepensioneerden. Keuzes hebben consequenties. Per onderdeel is geprobeerd dat zo inzichtelijk mogelijk te maken.’

De Argumentenkaart is bedoeld om de kwaliteit van de discussie te verhogen en in het verlengde daarvan zal mogelijk ook het draagvlak voor veranderingen toenemen.